

Økonomiske betingelser for vannverksdrift i framtida

Av Rudolf Holmsvik.

Rudolf Holmsvik er teknisk rådmann i Verdal kommune.

Innlegg på seminar i Norsk Vannforening 8. nov. 1993.

I disse dager holder alle landets kommuner på med innspurten i budsjettarbeidet for 1994.

Et statsbudsjett med underskudd på 45 milliarder kroner, og en ny fordelingspolitikk med prioritet på storbyene og Finnmark/Troms, gjør at de aller fleste kommuner får mindre overføring enn tidligere, og dermed en meget vanskelig budsjettsituasjon.

De bærende inntektskilder for kommunene er:

- Skatteinntekter
- Rammeoverføringer fra staten
- Frie inntekter

Skatteinntektene er i hovedsak prisgitt sysselsettingsutviklingen, og regjeringen regner med liten vekst i åra som kommer.

Rammetilskottet er statens viktigste virkemiddel for å styre kommunesektoren. Underskuddet i statsbudsjettet gir små forhåpninger om økte rammer.

De frie inntekter

Her inngår kommunale avgifter, barnehagebetaling, eiendomsskatt, egenbetaling for eldre m.v.

I realiteten er det her kommunene kan påvirke sine inntekter — og det vil bli helt nødvendig dersom dagens servicenivå skal kunne opprettholdes.

I det etterfølgende er det spesielt betalingstjenesten for kommunal vannverksdrift jeg vil ta for meg, men situasjonen er lik også for de andre betalingstjenestene innen teknisk sektor og kanskje for andre tjenester også.

Etterkrigstidens vannverksutbygging og drift var i flere 10-år preget av det mål som kanskje Norges Husmorlag klarest definerte som:

«Alle husstander skal ha innlagt vann».

Det var den tid Husmorlaget og Sanitetsforeningene hadde posisjon i samfunnet, og vannverksutbygging ble så klart en kommunal primær oppgave med aller høyeste prioritet.

I dag kan vi vel med hånden på hjertet si at dette mål er nådd, og en god del vannverkseiere (kommuner) har falt til ro med denne måloppnåelse.

Dagens mål for vannverksdrift har vi berørt tidligere idag og kan kort oppsummeres slik:

- Nok vann
- Kvalitetsmessig godt vann

- Sikkerhet og beredskap i forsyningen
- Optimal økonomisk drift til selvkost.

Det er spesielt det siste punktet jeg skal gå litt videre på.

I 1974 kom Miljøverndepartementet med sitt rundskriv T 25/74 som formulerte følgende hovedprinsipp for innføring av kommunale vann- og kloakkavgifter:

«Loven og forskriften bygger på det prinsipp at brukerne av fast eiendom fullt ut skal dekke alle kostnader i forbindelse med offentlige vann- og kloakkanlegg.

Denne loven medførte en helt ny måte å tenke på for lokalpolitikere, der en kommunal primærøppgave skulle gå over fra å være en fellestjeneste betalt delvis over skatteseddelen, til å bli en forretningsmessig drevet næringsmiddelbedrift.

Begrepet selvkost ble innført, og selv 20 år etter lovens ikrafttreden, er dette tema som kan vekke politisk debatt, spesielt når det er snakk om økte avgifter.

Selvkost betyr at abonnenten skal betale alle kostnader som er knyttet til tjenesten, og i prinsippet skal vannverket

kunne betraktes som en egen bedrift som kan stå på egne bein uavhengig av den øvrige drift i kommunen.

Selv om de fleste kommuner mener at selvkost er oppnådd, tror jeg at det fortsatt er en del generelle kostnader som er glemt. Det vil gå for langt å gå nærmere inn i dette men jeg vil bare nevne kostnader som fellesadministrasjon, EDB, regnskap, husleie rådhus m.m.

Avgiftsgrunnlaget

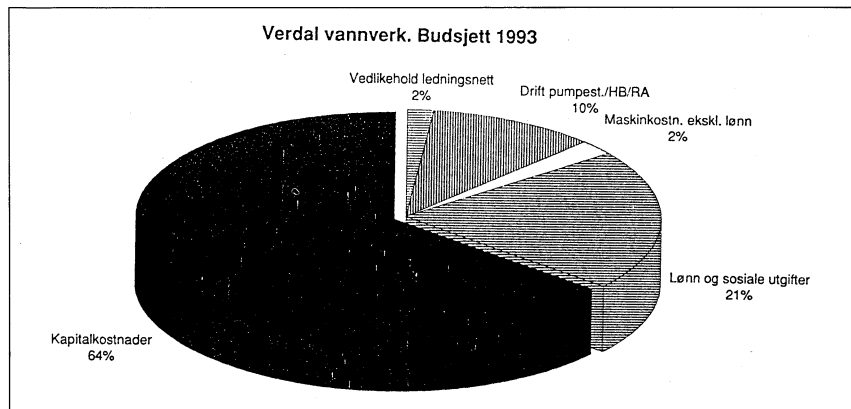
I det etterfølgende vil jeg bruke eksempel fra min egen kommune Verdal for å belyse situasjonen for vannverksdrifta slik jeg ser den for åra framover.

Avgiftsgrunnlaget har to bærende kostnadselement:

- Kapitalkostnader
  - Driftskostnader
- og en inntektsside:
- Avgiftsinntekter.

I den høyrentetid vi har vært igjennom har dette medført et slikt kostnadsbilde for Verdal vannverk som vist i fig. 1.

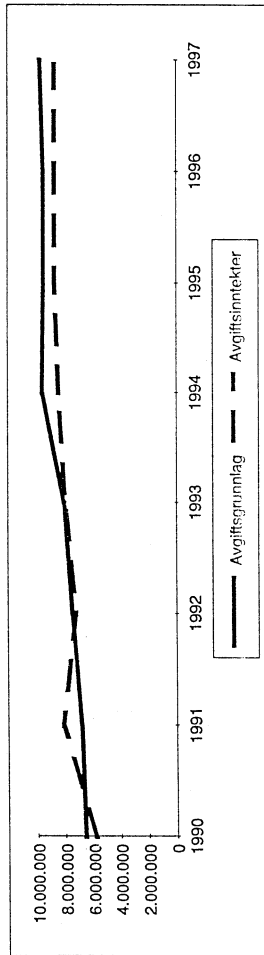
Diagrammet viser kostnadssiden i avgiftsgrunnlaget med en rente på 12%. Budsjett 1993.

Figur 1.

Vannavgifter 1990 - 1997

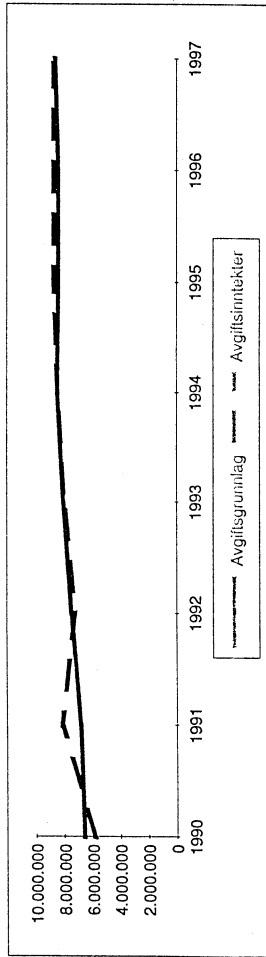
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Sum beregnings- perioden 1992-96	Sum økonomiplan- perioden 1994-97
Rentesats 1%	12,5	12,5	12	12	12	12	12	12,00		
Kapitalkostnader	4.595.360	4.695.143	4.939.305	5.186.934	5.415.257	5.335.279	5.320.850	5.446.950		
Driftsutgifter Kap. 1.6	1.994.449	2.132.060	2.562.728	2.879.000	3.560.000	3.666.800	3.776.804	3.890.108		
Kostn.,kom.kas.bygg					450.000	450.000	450.000	450.000		
Underskudd 1993					223.000	100.000				
Avgiftsgrunnlag	6.589.809	6.827.203	7.492.033	8.065.934	9.648.257	9.552.079	9.547.654	9.787.058	44.305.956	38.535.047
Avgiftsinntekter	5.790.270	8.157.180	7.233.475	7.990.000	8.469.400	8.749.400	8.749.400	8.749.400	41.191.675	34.717.600
Resultat	-799.539	1.329.977	-258.558	-75.934	-1.178.857	-802.679	-798.254	-1.037.658	-3.114.281	-3.817.447
%-økning avgifter		5	10	11	6	0	0	0		
Avgift bolig 150 m ²	1.101	1.157	1.272	1.411	1.496	1.496	1.496	1.496		

Figur 2.

Vannavgifter 1990 - 1997

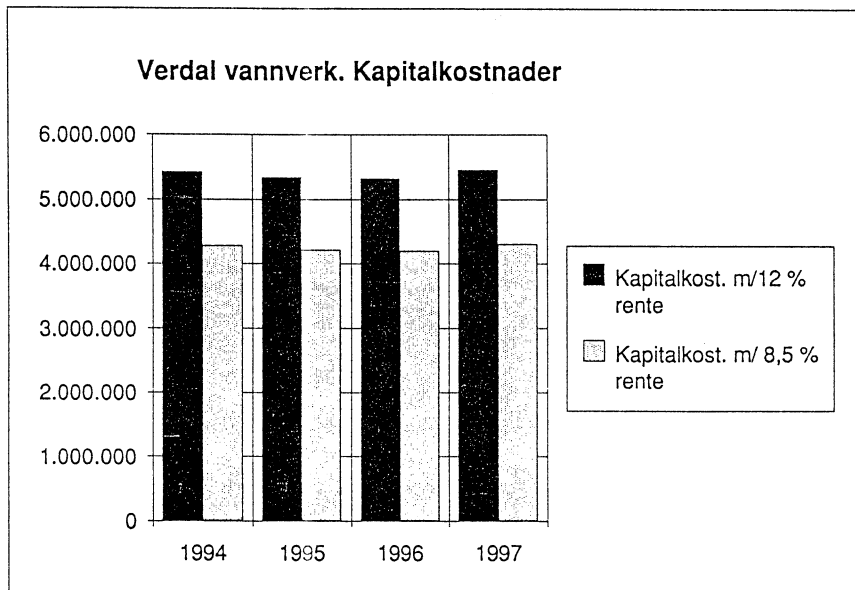
	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	Sum beregnings- perioden 1992-96	Sum økonomiplan- perioden 1992-96
Rentesats i %	12,5	12,5	12	12	8,5	8,5	8,5	8,50		
Kapitalkostnader	4.595.360	4.695.143	4.939.305	5.186.934	4.274.280	4.211.153	4.199.765	4.299.296		
Drittavgifter ksp. 1,6	1.994.449	2.132.060	2.552.728	2.879.000	3.560.000	3.666.800	3.776.804	3.890.108		
Kostn., kom.kas., bygg					450.000	450.000	450.000	450.000		
Underskudd 1993					223.000	100.000				
Avgiftsgrunnlag	6.589.809	6.827.203	7.492.033	8.065.934	8.507.280	8.427.953	8.426.569	8.638.404	40.919.769	34.001.207
Avgiftsinntekter	5.790.270	8.157.180	7.233.475	7.990.000	8.469.400	8.749.400	8.749.400	8.749.400	41.191.675	34.717.600
Resultat	-799.539	1.329.977	-258.558	-75.934	-37.880	321.447	322.831	109.996	271.906	716.393
%-ekning avgifter	5	5	10	11	6	0	0	0		
Avgift bolig 150 m2	1.101	1.157	1.272	1.411	1.496	1.496	1.496	1.496		

Figur 3.

Verdal vannverk. Kapitalkostnader

	1994	1995	1996	1997
Kapitalkost. m/12 % rente	5.415.257	5.335.279	5.320.850	5.446.950
Kapitalkost. m/ 8,5 % rente	4.274.280	4.211.153	4.199.765	4.299.296

Figur 4.

Figur 2 viser utviklingen av kapitalkostnadene i perioden fram til 1997 dersom renteutviklingen hadde fortsatt uendret i perioden.

Det store rentefall som har de skjedd i 1993 og som etter regjeringens informasjon sannsynligvis vil holde seg noen tid gir en slik utvikling av kapitalkostnadene som vist i figur 3.

Det denne oversikt viser, er at vi får en dramatisk reduksjon i kapitalkostnadene i beregningsgrunnlaget i åra framover (figur 4).

Dersom vannverket er optimalt dre-

vet fra før og de nødvendige investeringene i renseanlegg m.m. er gjennomført, vil konsekvensen måtte være å sette ned avgiftene til forbrukerne. Det vil helt sikkert bli populært.

Vi kan nå benytte anledningen til å få vedlikeholdsnivået på et høyere nivå, samtidig som investeringer i renseanlegg, ledningsanlegg, overvåking etc. kan gjennomføres innenfor dagens avgiftsnivå.

Med den usikkerhet som ligger i renteutviklingen er det vel fortsatt riktig å være forsiktig med å legge opp til store

faste driftskostnader i personell som kan være vanskelig å redusere på et senere tidspunkt.

Konklusjon

Tross i en meget dårlig økonomisk utvikling for kommunesektoren generelt i åra framover, vil det være store muligheter for et krafttak på vannforsyningssektoren (også kloakk) i de nærmeste år under forutsetning av at renta holder seg på noenlunde dagens nivå.

Jeg tror det vil være aksept i blant abonnentene at avgiften holdes konstant dersom rentegevinsten brukes spesifikt på et kvalitativt godt vann i et sikkert forsyningssystem.

Vår erfaring etter å ha hatt renseanlegget i drift et halvt år er udelt positiv og en markant større forståelse blant brukerne av at kvalitet tross alt koster litt mere.